

MMO Kainulainen Tuuli(SM), Krüger
Kukka(SM), Taavila Hannele,
Länsivuori Joni(SM), Rantalankila
Leena

01.03.2017

Asia

OSA; Eurodac U-jatkokirje

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 30/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa saavutettiin asetusehdotuksesta osittainen yleisnäkemys 9.12.2016. Yleisnäkemys koski muita asetusehdotuksen osia kuin niitä, jotka sisältävät viittauksia Dublin -asetusehdotukseen ja muihin CEAS-paketin säädöksiin, joihin liittyvät keskustelut ovat neuvostossa vielä kesken sekä viittauksia yhteentoimivuudesta muiden järjestelmien kanssa. Suomi toi esille sen, että kannanmuodostus on kansallisella tasolla kesken. Myös alfanumeeristen hakuehtojen käyttäminen lainvalvontatarkoituksessa rajattiin osittaisen yleisnäkemysten ulkopuolelle.

Euroopan parlamentin Eurodac -raporttiluonnos valmistui 25.1.2017. Euroopan perusoikeusviraston (FRA) on antanut parlamentin pyynnöstä näkemyksensä Eurodac-asetusehdotuksesta 22.12.2016. Parlamentin varsinainen raportti valmistuu parlamentilta saatujen tietojen mukaan maalikuussa.

Puheenjohtaja aikoo laajentaa kevään aikana neuvoston osittaista yleisnäkemystä saatuaan teknisiä asioita koskevat eu-LISA:n selvitykset.

Maltan on tarkoituksena aloittaa puheenjohtajakaudellaan asetusehdotusta koskevat trilogineuvottelut huhtikuussa ja niissä yksi keskeisimmistä kysymyksistä tulee olemaan alla selvennetyt lainvalvontaviranomaisten pääsyn yksinkertaistamista koskevat ehdotukset.

Valtioneuvoston kanta1) Neuvoston osittaisen yleisnäkemysten laajentaminen

a) Alfanumeeristen (Eurodaciin sisältyvät muut henkilötiedot kuin sormenjäljet ja kasvokuvat, kuten nimi ja syntymäaika) hakujen teko lainvalvontatarkoituksessa

Valtioneuvosto ei vastusta tämän mahdollisuuden sisällyttämistä asetukseen. Valtioneuvosto katsoo, että alfanumeerinen hakumahdollisuus tilanteissa, joissa

biometrisiä tunnistetietoja ei ole käytettävissä, mutta lainvalvontaviranomaisilla on käytössään muita todisteita mahdollisen tekijän tai uhrin henkilöllisyydestä tai henkilöasiakirjoista, olisi lainvalvontaviranomaisille tärkeä työkalu henkilön tunnistamiseen. Tämän hakumahdollisuuden puuttuminen on haitallista erityisesti terrorismirikosten tutkinnassa, kun pyritään selvittämään sellaisen epäillyn EU:n alueelle saapumisen ajankohtaa ja paikkaa, jonka henkilöllisyys on tiedossa mutta sormenjälkitietoja ei ole saatavilla.

b) Alfanumeeristen hakujen teko myös muissa rekisterin käyttötarkoituksen mukaisissa tilanteissa

Mikäli asetukseen lisätään mahdollisuus tehdä alfanumeerisia hakuja, olisi valtioneuvoston mukaan kannatettavaa, että se kattaisi myös rekisterin pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaiset tilanteet.

Vastuunmäärittämisasetuksen, kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevien unionin säädösten sekä paluudirektiivin velvoitteiden noudattamiseksi on olennaisen tärkeää tunnistaa henkilö, joka on näiden säädösten soveltamisen kohteena. Alfanumeerinen haku antaisi tarpeellisen työkalun henkilön tunnistamiseen esimerkiksi tilanteissa, joissa hän sormenpäänsä vahingoittamalla pyrkii estämään tietojensa tallentamisen ja niiden vertailun rekisterin käyttötarkoituksen mukaisessa tilanteessa.

c) Henkilöllisyys- ja matkustusasiakirjojen (ml. passikuva) värikopioiden tallentaminen järjestelmään

Valtioneuvosto pitää ehdotusta perusteltuna ja kannatettavana nykyisessä tilanteessa, jossa on yleistä, että henkilö antaa itsestään eri tietoja eri rekistereihin. Lisäksi henkilö saattaa pyrkiä vaikeuttamaan henkilöllisyytensä selvittämistä esimerkiksi tuhoamalla tai piilottamalla henkilöllisyysasiakirjojaan. Eurodacin käyttötarkoituksen mukaisissa tilanteissa, esimerkiksi paluun edistämiseksi, on tarpeellista saada selville se, mitä eri henkilöllisyyksiä henkilö on itsestään antanut ja missä yhteydessä ja onko hänellä jossain vaiheessa ollut esittää asiakirjaselvitystä henkilöllisyydestään ilmoittamansa tueksi.

Asiaan liittyy vielä avoinna olevia kysymyksiä, kuten tallentamiseen liittyvä mahdollinen hallinnollinen taakka ja sen mukanaan tuomat kustannukset sekä se, missä vaiheessa asiakirjat tallennetaan ja se, tuleeko niiden aitous selvittää. Tähän liittyen valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetuksessa säädetään selkeästi ja tarkkarajaisesti siitä, mistä asiakirjoista kopio järjestelmään tallennetaan.

Valtioneuvosto pitää yllä mainittuja neuvoston käsittelyssä tehtyjä muutosehdotuksia (a-c) perusteltuina. Henkilötietoja käsitellään edelleen ainoastaan asetuksessa määritellyissä tarkasti rajatuissa tilanteissa ja rekisteriin tallennettavat tiedot on määritelty tyhjentävästi. Tietoja käyttävät viranomaiset on myös tarkasti rajattu. Ehdotetut muutokset tukevat sen henkilön, jonka tietoja käsitellään, tunnistamista. Henkilön tunnistaminen on henkilön oikeusturvan toteutumisen kannalta olennaisen tärkeää kaikissa niissä prosesseissa, joiden suorittamista asetuksen mukaisella tietojen käytöllä tuetaan. Valtioneuvosto siten katsoo, että ehdotusten mukainen henkilötietojen käsittely on tarpeellista edellä mainitun hyväksyttävän tarkoituksen kannalta.

d) Eurodac-asetukseen sisällytettävä ennakkokokonsultointimekanismi

Ehdotukseen voidaan alustavasti suhtautua varovaisen myönteisesti, jos mekanismilla voidaan esitetyn mukaisesti parantaa Schengen-alueen turvallisuutta puuttumalla uhkiin tehokkaasti varhaisessa vaiheessa. Kannanmuodostuksen tueksi tulee kuitenkin saada tarkempaa tietoa ehdotuksen tavoitteista ja sen tuomasta konkreettisesta käytännön lisäarvosta. Lisäksi on tarpeen saada tarkempaa selvyyttä siitä, mitä asetuksen mukaista prosessia kyseinen konsultaatiovelvoite tukisi, jotta voidaan varmistua siitä, että asetuksen oikeusperusta kattaa kyseisenlaisen mekanismin.

2) Mahdollisesti keskusteluun nousevat muut muutosehdotukset

a) Europolille annettava suora pääsy järjestelmään

Valtioneuvosto kannattaa tällaisen muutoksen sisällyttämistä asetukseen, mikäli asia nousee trilogineuvottelujen pohjalta esille neuvoston käsittelyssä.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tällainen Europolin suora pääsy tehostaisi Europolin tehtävien hoitamista, koska näin vältettäisiin tarpeettomia menettelyjä ja jäsenvaltioiden järjestelmien kautta tiedon kulkemisen riskejä ja hitautta. On huomattava, että tällä ei muuteta niitä 22 artiklan mukaisia edellytyksiä, joiden nojalla Europolilla on pääsy järjestelmään eikä sitä, mitä asetuksen 20 artiklassa säädetään vertailun suorittamisesta, vaan kyse on teknisestä järjestelystä.

b) Europolin tarkastavaa viranomaista koskevien säännösten poistaminen

Mikäli asia nousee esille neuvoston käsittelyssä, valtioneuvosto pitää keskeisenä sitä, että lainvalvontatarkoituksessa myönnettävän tietojen saannin osalta on huolehdittava pyyntötoiminnon asianmukaisesta tarkastamisesta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan pyyntötoiminnon tarkastaminen on tärkeää henkilötietojen käsittelyn asianmukaisuuden varmistamiseksi.

c) Europolin pääsyn sitominen yleisesti Europolin tehtäviin

Valtioneuvosto ei vastusta asetuksen säännösten täsmentämistä siten, että Europolin pääsyn edellytykset sidottaisiin entistä selkeämmin sille Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 2016/794 Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) määriteltyihin tehtäviin. Tämä tukisi pääsyn tarkkarajaisuuden tavoitteen tehokasta toteutumista. Edellytyksenä kuitenkin on, että muutoksilla ei laajenneta Europolin pääsyä siitä, mikä se on voimassa olevan asetuksen mukaan. Lisäksi asetuksessa tulee säilyä edellytys siitä, että myös Europolin pääsy järjestelmään on rajoitettu yksittäistapauksellisiin pyyntöihin sekä siitä, että Europolilla on oltava selkeä syy epäillä henkilön liittyvän sellaiseen rikokseen, joka edellyttää jäsenmaiden yhteistä toimintaa jäsenmaiden sille toimittamien tietojen perusteella, sekä syy olettaa, että ko. henkilöä koskevia tietoja on Eurodacissa.

d) Europolin pääsyn yksinkertaistamista koskeva ehdotus

Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että Europolin pääsyn edellytykset vastaavat (Europolin mandaatin puitteissa) jäsenvaltioiden pääsyn edellytyksiä. Muunlainen sääntely saattaisi käytännössä luoda ristiriidan jäsenvaltioiden ja Europolin tiedonsaannin välille, mikä haittaisi tai jopa estäisi Europolin mandaatin mukaisen työn jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi ja tehostamiseksi.

3) Osittaiseen yleisnäkemykseen sisältyneet muutosehdotukset

Valtioneuvoston on esittänyt seuraavat, lainvalvontaviranomaisten pääsyn yksinkertaistamista koskevat kannat U-jatkokirjelmässä UJ 40/2016 vp ja ne kuuluvat 9.12.2016 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa saavutettuun osittaiseen yleisnäkemykseen.

a) Tiedusteluviranomaiset Eurodac-järjestelmän käyttäjien ulkopuolelle rajaava säännös poistettaisiin

Valtioneuvosto katsoo, että rajaavan säännöksen poistaminen (6 art), antaisi sitä joustavuutta, mitä tarvitaan ottaen huomioon jäsenvaltioiden hyvin erityylyiset lainvalvontaorganisaatiot. Valtioneuvosto kuitenkin painottaa olennaisen tärkeänä sitä, että tiedusteluviranomaiset saavat pääsyn vain lainvalvontaviranomaisen ominaisuudessa, kuten onkin ehdotettu. On myös tärkeää erottaa, ettei kysymyksessä ole tietojen käyttäminen tiedustelutarkoituksiin. Tiedusteluviranomaisia koskevat tältä osin täysin samat tietosuojaa ja tietoturvaa koskevat vaatimukset kuin muita lainvalvontaviranomaisia.

b) Rekisteriin kansainvälisen suojelun haun perusteella tallennetut tiedot pidettäisiin vertailtavana myös lainvalvontatarkoituksessa niin kauan, kun tiedot on järjestelmään tallennettu myös tilanteissa, joissa henkilölle on myönnetty kansainvälistä suojelua (eli 10 vuotta nykyisen kolmen vuoden rajoituksen sijasta)

Valtioneuvosto ei vastusta biometrinen tietojen pitämistä vertailtavana myös lainvalvontatarkoituksessa niin kauan, kuin tiedot on järjestelmään tallennettu. Kymmenen vuoden aika on kuitenkin pitkä, ja valtioneuvosto korostaa, että arkaluonteisiksi henkilötiedoiksi katsottavia biometrisiä tietoja tulisikin käsitellä vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä.

c) 21 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä kappaleesta poistetaan kohta "kun vertailu seuraavissa tietokannoissa oleviin tietoihin ei ole johtanut rekisteröidyn henkilöllisyyden selvittämiseen" ja lisätään sen sijaan toteamus "edellyttäen, että vertailu seuraaviin tietokantoihin on suoritettu"

Valtioneuvosto kannattaa muutosta koskien vertailun mahdollistamista myös siinä tapauksessa, että vertailu asetuksessa mainituissa tietokannoissa oleviin tietoihin olisi johtanut rekisteröidyn henkilöllisyyden selvittämiseen. Asetuksessa tarkoitettujen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunta-, havaitsemis- ja tutkimistarkoituksessa on tärkeää selvittää, mitä eri henkilöllisyyksiä henkilö on itsestään antanut ja missä yhteydessä. Muutosta voidaan pitää perustellusti tarpeellisenä nykyisessä tilanteessa, jossa on yleistä, että henkilö antaa itsestään eri tietoja eri rekistereihin.

d) Velvoite suorittaa vertailu VIS-järjestelmässä ennen Eurodac-vertailun suorittamista poistettaisiin

Valtioneuvosto voi hyväksyä VIS-tarkastuksen poistamisen ennakkoedellytyksenä Eurodac-vertailun suorittamiselle, sillä VIS-järjestelmän tekniset ominaisuudet eivät tue kattavasti sormenjälkikyselyjen tekemistä. Muutos ei muuta Eurodacin tarkoitusta.

Yllä mainitut ehdotukset eivät muuta näille viranomaisille jo voimassa olevassa asetuksessa annettua toimivaltaa vertailujen suorittamiselle eivätkä laajenna

viranomaisten toimivaltaa. Viime vuosina on kuitenkin käynyt ilmi, etteivät vuosikymmenen alussa tehdyt lainvalvontaviranomaisten pääsyä koskevat säännökset ole toimineet toivotulla tavalla.

Valtioneuvosto on edellä mainitussa U-jatkokirjelmässä pitänyt näitä ehdotuksia henkilötietojen suojaa koskevien periaatteiden kannalta perusteltuna, jotta lainvalvontaviranomaisilla olisi sille jo annetun käyttötarkoituksen puitteissa tosiasiallinen ja tehokas mahdollisuus vastata uusiin turvallisuusuhkiin. Kirjelmässä on tuotu esille se, että muutosehdotukset ovat tasapainoisia ja välttämättömyysvaatimuksen mukaisia. Ehdotukset ovat myös suhteellisuusperiaatetta ja EU:n tuomioistuinkäytäntöä kunnioittavia. Muutokset tukevat mahdollisen epäillyn, tekijän tai uhrin oikeusturvan toteutumista, koska näin tutkinnassa pystytään selvittämään hänen henkilöllisyytensä ja muut asiaan vaikuttavat seikat saatavilla olevien tosiseikkojen pohjalta mahdollisimman kattavasti.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston osittainen yleisnäkemyks

Neuvoston käsittelyssä asetusehdotukseen tehtiin lainvalvontaviranomaisten pääsyn yksinkertaistamista koskevat muutosehdotukset, joilla ehdotettiin 1) tiedusteluviranomaiset Eurodac-järjestelmän käyttäjien ulkopuolelle rajaavan säännöksen poistamista, 2) rekisteriin kansainvälisen suojelun haun perusteella tallennettujen biometristen tietojen vertailtavana pitämistä myös lainvalvontatarkoituksessa niin kauan, kun tiedot on järjestelmään tallennettu (eli 10 vuotta nykyisen kolmen vuoden rajoituksen sijasta), 3) 21 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä kappaleesta kohdan "kun vertailu seuraavissa tietokannoissa oleviin tietoihin ei ole johtanut rekisteröidyn henkilöllisyyden selvittämiseen" poistamista ja sen sijaan toteutuksen "edellyttäen, että vertailu seuraaviin tietokantoihin on suoritettu" lisäämistä ja 4) poistettavaksi velvoite suorittaa vertailu VIS-järjestelmässä ennen Eurodac-vertailun suorittamista. Nämä muutokset kuuluvat asetusehdotuksesta saavutettuun osittaiseen yleisnäkemykseen. Henkilötietojen suojan kannalta on olennaista, että kohdassa d) mainitun vertailuvelvoitteen poistamisella vältetään myös turhaa henkilötietojen käsittelyä, koska eri järjestelmiä ei tarvitse tarkistaa järjestelmällisesti vaan vertailu tehdään tarpeellisuusharkinnan perusteella. Neuvoston oikeuspalvelun mukaan nämä yllä olevat pääsyn helpottamista koskevat ehdotukset ovat tasapainoisia ja suhteellisuusperiaatetta kunnioittavia ja niissä on otettu tarkasti huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Oikeasuhtaisuuden arvioinnin näkökulmasta oikeuspalvelun mukaan Eurodacin muutokset ovat hyväksyttäviä myös uuden tietosuojaa -asetuksen (EU 2016/794) näkökulmasta. Oikeuspalvelu pitääkin ehdotuksia hyvin turvallisina.

Asetusehdotuksen käsittelyn kuluessa jäsenvaltiot ovat erityisesti korostaneet, että vahvasti muuttunut maailmantilanne ja sitä kautta enenevässä määrin jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä vaativat rajat ylittävät operatiiviset tilanteet edellyttävät, että toimivaltaisilla viranomaisilla on tosiasiallisesti käytössään niille jo annetut keskinäistä yhteistyötä tukevat ja tehostavat työkalut.

Samoin käsittelyssä on korostettu sen tärkeyttä, että rekisterin soveltamisalaa laajennetaan auttamaan unioniin suuntautuvan laittoman maahanmuuton ja unionin sisällä tapahtuvan edelleen liikkumisen hallinnassa sekä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten tunnistamisessa. Näin jotta voidaan määrittää ne toimenpiteet, joita jäsenvaltioiden olisi näissä tilanteissa toteutettava. Uusi Eurodacin käyttötarkoitus yhdessä Euroopan rajanylitystietojärjestelmän (EES, Entry Exit System)

kanssa kattaisi kaikki kolmansien maiden kansalaiset, olivat he tulleet sitten laittomasti tai laillisesti.

Neuvoston osittaisen yleisnäkemyksen laajentaminen

Edellä mainittujen, osittaisessa yleisnäkemyksessä hyväksytyjen ehdotusten lisäksi asetukseen on sisällytetty ehdotus alfanumeeristen hakujen tekoon lainvalvontatarkoituksessa, mikä rajattiin osittaisen yleisnäkemyksen ulkopuolelle. Tätä ehdotusta koskevaa keskustelua on tarkoitus jatkaa neuvostossa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisille lainvalvontaviranomaisille ja Europolille annettaisiin mahdollisuus alfanumeerisen haun tekemiseen tilanteissa, joissa biometrisiä tunnistetietoja ei ole käytettävissä, mutta lainvalvontaviranomaisilla voi olla käytössään muita todisteita mahdollisen tekijän tai uhrin henkilöllisyydestä tai henkilöasiakirjoista. Asiaa koskevat muutokset on sisällytetty johdantokappaleeseen 22 (lisätään viittaus alfanumeerisiin tietoihin ja selvitetään syitä muutokselle) ja artikloihin 1(1)(c), 3(q), 7(2) ja lukuun VII (artikloihin on lisätty viittaus alfanumeerisiin tietoihin).

Neuvoston käsittelyssä on noussut esille myös alfanumeerisen haun mahdollistaminen siten, että se kattaisi kaikki Eurodacin käyttötarkoitukset. Neuvoston oikeuspalvelu on pitänyt perusteltuna sitä, että alfanumeeriset haut olisivat mahdollisia myös rekisterin pääasiallisen käyttötarkoituksen tilanteissa, mikäli tällainen hakumahdollisuus järjestelmään sisällytetään. Rekisterin pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaisten tilanteiden rajaaminen tämän hakumahdollisuuden ulkopuolelle olisi paitsi epäloogista myös vaikea oikeudellisesti perustella.

Käsittelyn aikana jäsenvaltiot ovat tehneet myös ehdotuksen matkustus- ja henkilöasiakirjojen (mukaan lukien passikuva) värikopioiden tallentamisesta järjestelmään. Puheenjohtajavaltio tulee jatkamaan keskustelua asiasta. Puheenjohtajavaltio on todennut, että asian jatkokäsittelyä varten tulisi saada eu-LISA:lta arvio keskusjärjestelmään tarvittavien muutosten kustannuksista. Varsinaisen arvio tulee kahdessa osassa. Värikopioiden osalta arvioitu valmistumisajankohta on lähiviikkoina ja alfanumeeristen hakujen osalta maaliskuun lopussa.

Neuvostossa on käyty alustavaa keskustelua yhden jäsenvaltion ehdotuksesta Eurodaciin sisällytettävästä ennakkokonsultointimekanismista. Kyseessä olisi vastaavan tyyppinen mekanismi kuin se, mikä nykyisin sisältyy viisumisäännykseen ja VIS-asetukseen. Mekanismin tavoitteena olisi Schengen-alueen turvallisuuden parantaminen erityisesti terrorismin torjunnan tarkoituksessa, jotta mahdollisiin turvallisuusuhkiin pystyttäisiin vastaamaan tehokkaasti jo varhaisessa vaiheessa. Järjestelmä toteutettaisiin siten, että konsultointia pyytäneeltä jäsenvaltiolta tarkistettaisiin onko sillä rekisteröitävää henkilöä koskevaa turvallisuustietoa. Keskustelussa olevan ehdotuksen mukaan jäsenvaltioilla tulisi olla mahdollisuus pyytää konsultaatiota suoritettavaksi heti, kun esimerkiksi tietyistä kolmansista valtioista tulevien henkilöiden tiedot olisi rekisteröity Eurodaciin ensimmäistä kertaa. Järjestelmän teknisestä järjestelystä ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Euroopan parlamentin muutosehdotuksia käsitellään kohdassa ”Käsittely Euroopan parlamentissa”.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Oikeusperustaa ja päätöksentekomenettelyä on käsitelty U-jatkokirjelmässä SM2016-00553.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentin raporttiluonnos on valmistunut 25.1.2017. Edustajilla oli helmikuu aikaa kommentoida raporttiluonnosta.

Euroopan parlamentit muutosehdotukset

Euroopan parlamentin raporttiluonnos sisältää myös joitakin muutosehdotuksia sellaisiin asetukseen kohtiin, joita komissio ei ole ehdottanut muutettavaksi. Osa näistä ehdotuksista saattaa nousta neuvoston käsittelyssä esille, ja tästä syystä merkittävimmät ehdotukset on esitelty alla.

Yksi ehdotuksista koskee Europolille annettavaa mahdollisuutta tehdä vertailu itse suoraan Eurodac-järjestelmään sen sijaan, että vertailu tehtäisiin jonkin jäsenvaltion kansallisen järjestelmän kautta, kuten voimassa olevan asetuksen 8 artikla edellyttää.

Lisäksi raporttiluonnoksessa ehdotetaan, että Europolin ollessa kyseessä, ei enää olisi tarvetta 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle Europolin tarkastavalle viranomaiselle, jonka tehtävänä on varmistaa, että edellytykset vertailupyynnöstä täyttyvät. Muutosta perustellaan sillä, että voimassa olevan asetuksen edellyttämä ennakkoinen tarkastus tekisi pääsyn vaikeaksi juridisista, tietosuoja- ja teknisistä syistä. (Muutokset 8, 14, 30, 31, 45, 49, 50, 51 ja 60). Raporttiluonnokseen on sen perustelujen mukaan sisällytetty tätä tasapainottava muutos (51), jossa painotetaan, että vertailu on suoritettava Europol-asetuksen 2016/794 tietosuojasääntöjen nojalla ja säädetään vertailujen laillisuuden valvonnasta. Sekä voimassa oleva asetus että asetusehdotus edellyttävät, että jäsenvaltioiden ja Europolin on nimettävä tarkastava viranomainen lainvalvontatarkoituksessa myönnettävää tietojen saantia varten (ehdotuksen artikkelit 7 ja 8). Asetusehdotuksen artikkelin 22 (samoin kuin voimassa olevan asetuksen) mukaan tarkastavan viranomaisen tehtävänä on tarkistaa, täyttyvätkö vertailupyynnön esittämisen edellytykset. Euroopan perusoikeusvirasto pitää lausunnossaan tarkastavaa viranomaista tärkeänä.

Raporttiluonnoksessa ehdotetaan Europolin pääsyn määrittämistä Europolin suorittamien tehtävien (mandaatti) kautta eikä samalla tavalla kuin jäsenvaltioiden pääsy (muutosehdotukset 18, 45 ja 47). Raporttiluonnoksessa muutoksen perusteluina todetaan, että Europolin pääsyn tarkoitus eroaa jäsenvaltioiden kansallisille lainvalvontaviranomaisille annetun pääsyn tarkoituksesta, koska Europolilla ei ole oikeutta käyttää lainvalvontaan liittyviä pakkokeinoja. Europolin tehtävänä (mandaatti) ei ole itsenäinen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunta, havaitseminen ja tutkinta vaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tukeminen tässä työssä.

Raporttiluonnoksessa ehdotetaan myös Europolin pääsyn yksinkertaistamista (muutos 45). Muutos heijastaisi sitä, miten jäsenvaltioiden pääsyn yksinkertaistamisesta säädettäisiin.

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta ja U-kirjelmää on käsitelty kirjallisesti EU-jaosto 6:ssa 23–24.5.2016, 28.11.2016 ja 22.–24.2.2017 ja suullisesti 22.9.2016 ja 23.11.2016 sekä EU-jaosto 7:ssä 23.–24.2.2017.

Eduskuntakäsittely

U 30/2016 vp (PeLV 33/2016 vp, HaVL 33/2016 vp, SuVEK /2016 vp).
U-kirjelmää on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa 27.5.2016 ja 2.12.2016.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset EU-talousarvioon

Komission ehdotuksen mukaan EU:n talousarvioon liitettäviin otsakkeen 3 (Turvallisuus ja kansalaisuus) alla oleviin 29 872 000 euron kustannuksiin seuraaville neljälle vuodelle sisältyisivät kustannukset eu-LISA:a teknisestä päivityksestä sekä keskusjärjestelmän lisääntyneestä muistista ja suoritustehosta. Arvio sisältää myös IT-palvelut, ohjelmiston ja laitteiston sekä kaikkien ryhmien tietojen päivityksen ja räätälöinnin turvapaikka-asioden ja laittoman maahanmuuton tarkoituksiin. Se sisältää myös eu-LISA:n edellyttämät ylimääräiset henkilöstömenot. Lisäksi otsakkeen 5 (Hallinto) alla olevat komission maahanmuutto- ja sisäasioiden hallinto- ja henkilökustannukset ovat 1 608 000 euroa, kustannusarvion ollessa täten yhteensä 31 480 000 euroa. Ehdotus on yhteensopiva nykyisen vuosia 2014-2020 koskevan rahoituskehityksen kanssa.

Vaikutukset kansalliseen talousarvioon

Ehdotuksella on vaikutuksia valtion talousarvioon. Jäsenvaltiot vastaavat oman kansallisen yksikkönsä sekä sen ja keskustietokannan välisistä yhteyksistä aiheutuvista kustannuksista. Tietojen siirtämisestä lähettävästä jäsenvaltiosta keskusyksikköön ja vertailutulosten siirtämisestä tälle valtiolle aiheutuvista kustannuksista vastaa kyseinen valtio. Suomessa lisämenoja aiheutuu teknisen infran rakentamisesta ja laitehankinnoista sekä hallinnollisista lisämenoista erityisesti poliisille, Rajavartiolaitokselle ja Maahanmuuttovirastolle.

Siinä tapauksessa, että Eurodacia koskeva uudistus olisi pakollinen ennen vuotta 2019/2020, nykytilanteen mukaan poliisin ja Maahanmuuttoviraston arvio kansallisista kustannuksista on alla olevassa taulukossa esitetyn mukainen. Tässä esitettävien järjestelmään tehtävien uudistusten ja muutostöiden kustannukset ovat luonteeltaan kertaluonteisia ja vaikutukset kohdistuvat vuosille 2018–2020.

EURODAC-uudistus (1 000 euroa) arvioidut kustannukset	Momentti (virasto)	2018	2019	2020
Alfanumeerisen (demografisen tiedon tallennus ja haku)	26.10.01 (Poha)	200		
Passien ja muiden dokumenttien sisällyttäminen rekisteröintiin	26.10.01 (Poha)	200		
Rekisteröitävien määrän lisääntyminen (alikä 14 v□6v) sekä rekisteröintien säilytysajan pidentyminen	26.10.01 (Poha)	25		
Kasvotunnistuksen lisääminen	26.10.01 (Poha)	75		
2. vaiheen uudistukset vuosina 2019–2020	26.10.01 (Poha)		100	100
Poliisihallitus yhteensä		500	100	100
UMA-AFIS määrittelykustannukset	26.40.01 (Migri)	40		
Maahanmuuttovirasto yhteensä		40		
KAIKKI YHTEENSÄ		540	100	100

Yhteiskustannusten arvioidaan poliisin osalta olevan hyvin alustavasti enintään 500 000 euroa vuosina 2018 ja 2019 sekä mahdollisesti 2. vaiheen osalta noin 200 000 euroa. UMA-AFIS-integraatiosta aiheutuvien määrittelykustannusten arvioidaan olevan Maahanmuuttovirastolle enintään noin 40 000 euroa, mutta tämä ei sisällä täydellistä kahdensuuntaista tiedonvaihtoa UMA-AFIS.

Eurodac-rekisteröintien laadun varmistustoimenpiteiden osalta kansallisesti taloudellisten vaikutusten arvioidaan olevan pieniä.

Mobiilikäyttöisten palveluiden käyttöönoton osalta kansallisia vaikutuksia ei pystytä tässä vaiheessa arvioimaan, jos Eurodac-uudistusten arvioitu toteuttamisajankohta olisi vuosina 2019–2020.

Taloudellisten vaikutusten selvittämistä jatketaan arvioiden täsmentämiseksi ja tarkentamiseksi. Kansallisesta rahoituksesta päätetään Julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarviovalmistelun yhteydessä. Tällöin arvioidaan tarkemmin viranomaisten resurssitarpeet ja linjataan lisärahoitusmahdollisuudet. Rahoitus toteutetaan valtiontalouden kehysten puitteissa, määrärahoja uudelleenkohdentamalla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2016) 272 lopullinen
15119/16

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tuuli Kainulainen, p. 050 4560058
Kukka Krüger, p. 050 4561750
Hannele Taavila, sisäministeriö, p. 050 4563393
Joni Länsivuori, sisäministeriö, p.0295 488 582
Leena Rantalankila, oikeusministeriö, p. 0295 150152

EUTORI-tunnus

EU/2016/0959

Liitteet

Viite

Asiasanat	kansainvälinen suojele, laiton maahanmuutto, turvapaikanhakijat, turvapaikka, maahantulo
Hoitaa	OM, SM
Tiedoksi	EUE, OKM, STM, TEM, UM, VM, VNK
